

Jordbruksutskottets betänkande

1984/85:18

om vattenvård

Motioner

I motion 1983/84:838 av Lars Ernestam m. fl. (fp) yrkas att riksdagen hos regeringen begär att ett samlat åtgärdsprogram för Hjälmaren utarbetas, omfattande miljöskydd (bl. a. aluminiumföroreningsproblem), naturvård, vattenförsörjning, rekreation och sjöfart, fiske och jordbruk.

I motion 1983/84:906 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 7), att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder syftande till att säkra tillgången till icke hälsovådligt dricksvatten till boende utanför tätorterna i enlighet med vad i motionen anförts.

Utskottet

I detta betänkande behandlar utskottet ett par motioner om vattenvård, väckta i januari 1984.

Hjälmaren

I motion 1983/84:838 anför Lars Ernestam m. fl. (fp) sammanfattningsvis följande:

Ett stort antal sammanställningar gällande Hjälmaren har sålunda visat att det mellan olika användningsområden finns motstående intressen. Sjöns hälsotillstånd är oroande, och åtgärder måste vidtagas för att så långt som möjligt restaurera den. Vissa av dessa åtgärder är akuta såsom ställningstagande till hur aluminiumutsläppens effekter skall motverkas. Båttrafiken är betydande, och Hemfjärden till Örebro måste muddras. Eftersom sjön har riksintresse är det inte en uppgift endast för berörda kommuner att bevaka dessa problem. Hjalmarutredningen, som hade begränsade direktiv, bör följas av en ny utredning som i ett åtgärdsprogram tar upp alla aspekter som berör Hjälmaren. I arbetet med åtgärdsprogrammet bör representanter för samtliga tre berörda län deltaga.

Riksdagen avslog för ett år sedan en motion med liknande innehåll. Utskottet framhöll i det sammanhanget att den stora sjösänkningen i Hjälmaren i slutet av 1800-talet givit upphov till en rad nya problem som visat sig svårösta. Genom 1980 års riksdagsbeslut hade underlag för vissa konkreta vattenregleringsåtgärder bildats. Då skapades även förutsättningar för bildande av ett gemensamt vattenförbund för hela sjön. Alla väsentliga Hjalmarintressen skulle i vattenförbundet få ett forum där olika frågor kunde tas upp till diskussion. Enligt utskottets uppfattning förelåg icke, med hänsyn till den utredningsverksamhet som pågick i olika

avseenden rörande sjön, anledning att påkalla någon övergripande utredning av det slag som åsyftades i motionen (JoU 1983/84:10).

Utskottet har med anledning av den nu aktuella motionen inhämtat att bildandet av vattenvårdsförbundet numera är inne i ett slutskede. En annan aktuell fråga, nämligen den som avser sjöregleringen, har behandlats av vattendomstolen och ligger f. n. under regeringens prövning. Arbeten med naturvårdsplaner pågår i de tre berörda länen. I dessa planer beaktas naturvården och turismen.

Av det anförda framgår att det utredningsarbete som redan pågått en tid och som omnämnts i fjolårets betänkande nu närmar sig fullbordan. Utskottet vill även hänvisa till att det inom en nära framtid torde komma att bli möjligt att komma till rätta med problem med övergödning av föroreningskänsliga vattenområden enligt ett förslag om ändring av miljöskyddslagen (prop. 1984/85:10, JoU 1984/85:10) som f. n. behandlas av riksdagen. Enligt utskottets mening kan motionens syfte i stor utsträckning anses tillgodosett med hänvisning till de åtgärder som redovisats. Någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av motionen påkallas således icke.

Dricksvatten

I partimotion 1983/84:906 framhåller Lars Werner m. fl. (vpk) att det sura regnet som redan har försurat ett stort antal sjöar och vattendrag nu också har börjat försura grundvattnet. Nu hotar förgiftning av grundvattnet genom tungmetaller som löses ut och kommer i rörelse. Enligt motionen kan var fjärde av landets ungefär 100 000 grävda brunnar för lokal dricksvattenförsörjning redan vara försurade. Många hushåll med egen vattentäkt ställs inför stora svårigheter och kostnader. Motionärerna anser att solidariteten kräver att samhället går in och hjälper dessa människor. Problemområdena måste snabbt inventeras och de lämpligaste åtgärderna tas fram. Kostnaderna härför måste bäras solidariskt av alla i samhället. I områden där problemet ännu inte är akut måste en uppföljande kontroll ske, så att samtliga konsumenter av dricksvatten från egna täkter har tillgång till bra dricksvatten, anför motionärerna.

Utskottet får med anledning av motionen erinra om att statens livsmedelsverk sedan den 1 juli 1983 är central tillsynsmyndighet för dricksvattenkontrollen. I verkets kungörelse om dricksvatten (SLV 1983:12) meddelas föreskrifter om hantering av vatten i enskilt hushåll liksom om undersökningar och annan kontroll av vatten enligt livsmedelslagen. Dessa föreskrifter har främst avseende på allmän vattenanläggning och på anläggning varigenom dricksvatten tillhandahålls flera hushåll eller i större omfattning.

Statens naturvårdsverk har viktiga uppgifter för skyddet av vattenresurserna enligt bl. a. miljöskyddslagen och naturvårdslagen. Sedan 1983 driver naturvårdsverket ett projekt med försöksverksamhet avseende mark

och grundvatten inom ramen för programmet för åtgärder mot försurningen.

I projektet konstateras att surt eller försurat grundvatten är ett allvarligt problem för många hushåll med enskilda brunnar. Det är ett stort problem i t. ex. Kronobergs län och förekommer också i andra delar av södra och västra Sverige. Mycket sura grundvatten finns i grödor och delvis även i borrhållsbrunnar på västkusten. Naturvårdsverket har i samråd med Kommunförbundet och Sveriges geologiska undersökning (SGU) riktat en uppmaning till kommunerna att genomföra inventeringar av surt grundvatten i privata brunnar. Informationsmaterial har även utarbetats till ledning för ägare av privata brunnar i områden som drabbats av grundvattenförorening. I det utsända materialet konstateras att försurningens effekter på grundvattnet har medfört korrosionsskador på vattenledningsrör av koppar och andra VVS-installationer. Allmänheten är också orolig för att försurat dricksvatten skall påverka hälsan. Med nuvarande kunskaper framstår dock korrosionsproblemen enligt verket som de mest akuta och åtgärder behöver vidtas omedelbart. I informationsmaterialet lämnas upplysningar om försurningens orsaker och effekter samt råd om vilka åtgärder som bör vidtas för behandling av surt grundvatten.

Problemet med grundvattenförsurningen och dess inverkan på enskilda brunnar behandlas även i en aktionsplan mot luftföroreningar och försurning som naturvårdsverket utarbetat i samarbete med ett antal andra statliga verk på uppdrag av regeringens aktionsgrupp mot försurningen (SNV PM 1862). Enligt aktionsplanen bör den pågående försöksverksamheten med åtgärder mot surt grundvatten fortsätta i huvudsak enligt de riktlinjer som gällt under det senaste året. Samhällets stöd till brunnsägare med surt vatten i brunnen kan antingen bestå enbart av information och rådgivning eller utvidgas till en hjälp att genomföra och bekosta åtgärder i brunnen. I aktionsplanen förordas att försök med direkta stödåtgärder skall genomföras i ett antal kommuner. Aktionsplanen har remissbehandlats och avses läggas till grund för förslag från regeringen till vårriksdagen om åtgärder mot försurningen.

Av den lämnade redogörelsen framgår att de problem som tas upp i motion 1983/84:906 såvitt nu är i fråga (yrkande 7) är föremål för aktiv uppmärksamhet från regeringens och berörda myndigheters sida. Enligt utskottets mening saknas mot bakgrund härav anledning för riksdagen att göra något särskilt uttalande i frågan.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *Hjälmarens*
att riksdagen avslår motion 1983/84:838,

2. beträffande *dricksvatten*

att riksdagen lämnar motion 1983/84:906 yrkande 7 utan ytterligare åtgärd.

Stockholm den 27 november 1984

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Grethe Lundblad (s), Hans Wachtmeister (m), Martin Segerstedt (s), Sven Eric Lorentzon (m), Jan Fransson (s), Margareta Winberg (s), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp), John Andersson (vpk), Bengt Kronblad (s), Lennart Brunander (c) och Inga-Britt Johansson (s).

Särskilda yttranden1. *Hjälmarens (mom. 1)*

Börje Stensson (fp) anför:

Som framgår av utskottets yttrande har under de senaste åren åtskilligt planeringsarbete utförts för att man med tiden skall kunna lösa de skilda problemen i Hjälmarens. Jag har därför inte ansett mig böra reservera mig mot utskottets betänkande. Behovet av ett samlat åtgärdsprogram kvarstår dock oförminskat. Folkpartiet kommer även i fortsättningen att noga följa utvecklingen av denna fråga.

2. *Dricksvatten (mom. 2)*

John Andersson (vpk) anför:

I partimotion 1983/84:906 (vpk) berörs de svårigheter och kostnader som många hushåll med egen vattentäkt ställs inför på grund av den pågående försurningen av grundvattnet. Solidariteten kräver att samhället går in och hjälper dessa människor. Problemområdena måste snabbt inventeras och de lämpligaste åtgärderna tas fram. Kostnaderna härför måste bäras solidariskt av alla i samhället. I områden där problemet ännu inte är akut måste en uppföljande kontroll ske, så att samtliga konsumenter av dricksvatten från egna täkter har tillgång till bra dricksvatten.

Vid utskottets behandling av denna motion har framkommit att förslag från regeringen om åtgärder mot försurningen avses läggas till vårriksdagen. Enligt vad som framgår av utskottets skrivning kommer åtgärder att vidtas mot surt grundvatten. De här åtgärderna kommer inte enbart att bestå av information och rådgivning utan bör utvidgas till en hjälp att genomföra och bekosta åtgärder i brunnen. Om naturvårdsverkets förslag till aktionsplan fullföljs så synes motionens krav till stor del bli tillgodosett. Jag har därför inte ansett mig behöva fullfölja motionens krav med en reservation utan avvaktar det kommande regeringsförslaget.